

**Ренесанс в Англії. Здобутки і
представники**

**Вільям Шекспір
(1564 – 1616)**

**Здобутки драматургії
В. Шекспіра**

Періодизація англійського Відродження

Передвідродження

(з кінця XIV ст.)

Джеффри Чосер

24 віршованих

«Кентерберійських
оповідання»,

написаних у дусі

«Декамерона» Дж . Боккаччо.

Раннє Відродження

I половина XVI ст.

Томас Мор

«Утопія»

Середнє Відродження

II половина XVI ст.

Філіп Сідні

108 сонетів «Астрофіл і Стелла»

Едмунд Спенсер

поема «Королева фей»

Крістофер Марлоу

драма «Трагічна історія
доктора Фауста»

Пізнє Відродження

межа XVI-XVII ст.

Вільям Шекспір

сонети; трагедії

«Ромео і Джульєтта», «Макбет»,

«Отелло», «Гамлет»,

«Король Лір» та ін.;

комедії «Приборкання норовливої»,

«Сон літньої ночі» та ін.

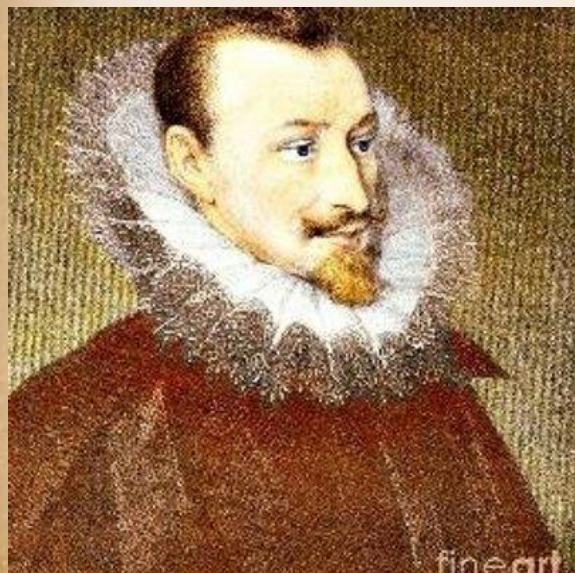
Джеффри Чосер

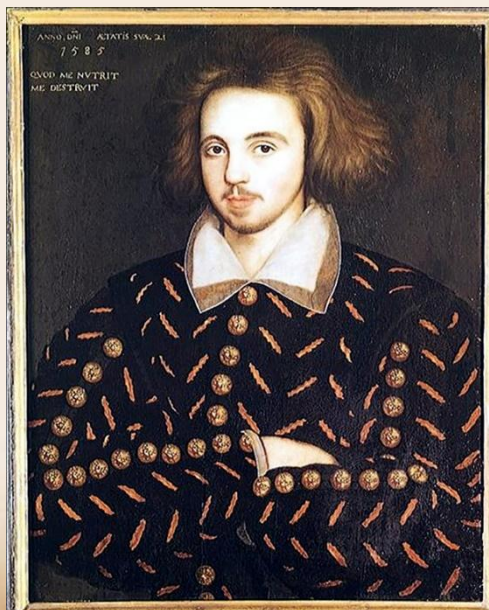
Томас Мор

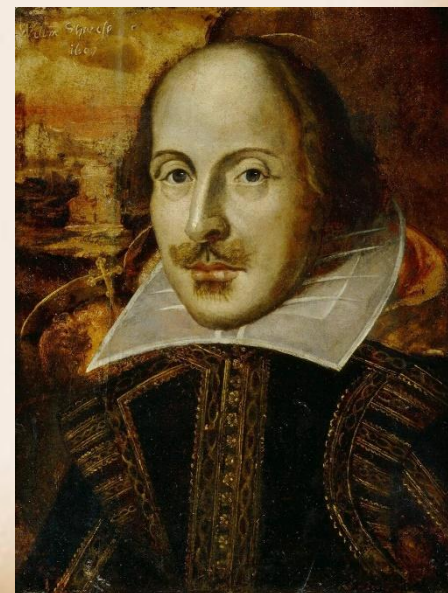
Філіп Сідні

Едмунд Спенсер

Крістофер Марлоу

Вільям Шекспір

Англійське Відродження в музиці й образотворчому мистецтві

Інтерес до античної культури виник в Англії вже на початку XVI ст., а розквітло англійське Відродження за часів правління Єлизавети I, яку сучасники називали матір'ю нації. Мистецтво Середньовіччя стрімко поступалося вимогам нової доби. Заможні меценати охоче підтримували творчих особистостей матеріально. Аристократи захоплювалися мистецтвом і замовляли свої портрети запрошеним до Лондона іноземним художникам Гансу Гольбейну Молодшому (німцю за походженням) та Гансу Еворту (фламандцю з Антверпена). Популярності зажив також англієць Ніколас Хіллард (Гіллард) — ювелір, художник і майстер мініатюри. Музиканти позбувалися суворих лещат середньовічних правил, створюючи вокальну та світську музику (Томас Вілкс, Джон Дауленд та ін.), танцювальні мелодії й обробки народного фольклору (Френсіс Каттінґ та ін.), клавірну музику (Вільям Берд та ін.). Навіть церковна музика за часів Ренесансу здобула нове звучання: зокрема, у месях і мотетах Роберта Ферфакса й Томаса Талліса, антемах (багатоголосний вокальний твір за текстом Псалтирі англійською мовою) Томаса Томкінса.

Єлизавета I. Невідомий художник

**Ганс Еворт.
Портрет невідомої**

Ганс Гольбейн. Автопортрет

Ганс Гольбейн. Портрет Генріха VIII

Ніколас Хіллард

Автопортрет 1577

Портрет Мері Сідні.
За припущенням
саме вона писала
сонети та п'єси, які
потім “приписали”
Шекспіру. Поетеса,
перекладачка

Медаль на честь розгрому
Непереможеної армади

Велика печать Єлизавети I

Англійське Відродження в літературі

Досягнення англійського Відродження найбільше відбилися не в образотворчому мистецтві, а в літературі. Осягнення ідей Відродження й гуманізму в Англії збіглося з добою маньєризму та раннього бароко, що також певною мірою мали обмежений характер у цій країні. Тут часто використовували форми, вироблені в інших мистецьких центрах — Італії, Нідерландах, частково — Франції. Англійська література була представлена жанрами ліричної поезії, психологічної прози та драматургії, особливо трагедії. Їй були властиві демократизм, оптимізм, реалістичні тенденції.

Англійське Відродження мало аристократичний характер, а королівський двір посів місце головного ренесансного центру країни. Інтелектуальна еліта Англії мала всі умови для освіти й самовдосконалення, опанування найкращих здобутків попередників, із якої б країни вони не були. Саме під час царювання короля Генріха VIII працювали гуманіст Томас Мор і художники Ганс Гольбейн Молодший та Ніколас Хіллард, а при королеві Єлизаветі I — поет Філіп Сідні та драматург Вільям Шекспір.

У поезії та драматургії тогочасні англійські митці посіли провідні позиції в Європі, а імена англійських митців уславили країну — Філіп Сідні (1554-1586), Крістофер Марлоу (1564-1593), Бен (Бенджамін) Джонсон (1573-1637) та ін. Саме в Англії склалися передумови для розвитку таланту величної постаті європейської культури — Вільяма Шекспіра.

Дослідники життя та творчості Шекспіра, які не погоджуються з тим, що геніальні твори, які свідчать про володіння автора італійською, грецькою, іспанською, латиною, знання греко-римської міфології, використанні творів Гомера, Плавта, Овідія, Лівія, Сенеки, Плутарха, Аппіана, історії Англії, юриспруденції, військової, морської справи, кавалерійських прийомів, , музики, біології, придворних звичаїв, стосунків між монархами та багато іншого, погоджуються в одному – геніальність автора (чи авторів) не заперечується.

Театр шекспірівської доби

За часів Шекспіра в Англії крім трагедій, комедій існували такі драматичні жанри:

- мораліте – алегоричні п'єси повчального характеру;
- інтермедії – короткі комічні, сатиричні п'єси;
- шкільна драма – наслідування зразкам античної трагедії на сценах навчальних закладів.

У 70-х роках XVI ст. у Лондоні з'явилася велика група акторів, що називали себе слугами графа Лестера. Вони починали грати на порогах готелів, як робили це за часів своїх мандрівок.

У 1576 р. столяр Джеймс Бербедж, батько знаменитого драматурга Річарда Бербеджа, побудував у передмісті Лондона стаціонарний театр. Протягом недовгого часу з'явився другий. А до кінця століття у Лондоні налічувалося вже 9 театральних споруд. Найбільшим із них був «Глобус», який побудував у 1599 році той же Бербедж. У жодному європейському місті не було такої кількості театрів.

«Глобус» за своєю архітектурою нагадував поріг готелю: великий овальний простір був огорожений високою дерев'яною стіною. Під час вистави двір заповнювався бідняками — платили за вхід усього одне пенні. Вздовж внутрішньої стіни були влаштовані галереї для багатих жителів міста. Дехто міг сидіти прямо на сцені.

Передня частина сцени була розташована просто неба, задня частина — прикрита навісом. Декорацій у сучасному розумінні цього слова не було. За часів Шекспіра іноді навіть писали на папері: «Ліс» або «Площа»; вивішували надписи, щоб глядачі зрозуміли, де відбувається дія п'єси. Однак дуже багатими були костюми акторів: їх шили з шовку та атласу, прикрашали справжніми перлинами.

Як і за часів давньогрецьких театрів, в англійському театрі усі ролі виконувалися чоловіками. Якщо вистава затримувалася, глядачі жартували: «Королева голиться».

Дуже поважали в театрі «зберігача книг», у якого зберігались рукописи п'єс, і який вів вистави, а також був відповідальним за роботу суфлерів, тому що на підготовку вистави відводилося небагато часу і актори не завжди могли запам'ятати свої слова.

Театр “Глобус”. Сучасна реконструкція

Три періоди творчості В. Шекспіра

1590—1600 рр.

«оптимістичний»

Були написані комедії, основною темою яких була віра в життя та сили людини: «Комедія помилок», «Приборкання норовливої», «Сон літньої ночі», «Багато галасу даремно», «Два веронці», «Дванадцята ніч» та ін., історичні хроніки, трагедія «Ромео та Джульєтта».

1600—1608 рр.

«трагічний»

Створені шедеври в жанрі трагедії «Гамлет», «Отелло», «Король Лір», «Макбет», «Антоній і Клеопатра» та ін.

1609—1612 рр.

«романтичний»

Трагікомедії зі щасливим фіналом «Зимова казка», «Буря».

Усього написано 37 п'єс, 2 поеми та 154 сонети.

Історія створення трагедії “Гамлет”

Словникова робота (запис до зошитів)

Трагедія — це драматичний твір, що втілює непримиренний конфлікт між героями й завершується смертю одного або кількох героїв.

У часи Шекспіра було прийнято створювати п'єси на основі вже наявних. Не була винятком і трагедія Шекспіра «Гамлет». Сюжет її досить давній: існувала скандинавська сага про данського принца Амлета, який жив у VIII ст. Легенду про нього уперше записав данський літописець Саксон Грамматик наприкінці XII ст. Дізнайтеся про легенду з підручника (с. 32).

П'єсу на цей сюжет 1589 р. склав один із сучасників Шекспіра. Ім'я автора невідоме, але припускають, що це був Томас Кід (1558-1594). Шекспір переробив цю п'єсу (1600-1601). Трагедія мала настільки приголомшливий успіх, що глядачі наступні шедеври порівнювали з нею, висловлюючись так: *«Це прекрасно як «Гамлет»!*». Зауважимо, що для сучасників Шекспіра це була передусім драма кровавої помсти данського принца за вбивство свого батька. Та чи такий смисл вкладає у свій твір драматург?

Аналіз тексту літературного твору

Зміст дії I трагедії

- У Данії помер король, а його дружина Гертруда через два місяці вийшла заміж за брата свого покійного чоловіка, Клавдія. Це дуже засмутило Гамлета, сина Гертруди, бо він дуже любив батька. Його цікавив не трон, який зайняв дядько, а хвилювала зрада матері. Непокоїли також причини раптової смерті короля.
- Одного разу принц довідався, що солдати, які стояли на варті, кілька разів бачили привид короля. З'являвся він опівночі і мовчав. Гамлет вирішив зустрітися з тінню батька. Вночі зі своїм другом Гораціо та солдатом-охоронцем Марцеллом прийшов на місце, де з'являвся привид. Опівночі дух батька виник перед ними і покликав Гамлета поговорити наодинці. Привид сказав, що спав у саду, Клавдій підкрався і влив йому у вухо сік блекоти, від чого король помер. Дух просить помститися за нього, але не чинити нічого злого королеві. Привид зник, Гамлет змусив свідків поклястися, що вони будуть тримати подію у таємниці.
- Яка подія приголомшила офіцерів королівської варти? ·
- Від кого про це дізнався Гамлет? ·
- Як розвиваються на цей момент стосунки Гамлета з королем та королевою?

Прочитайте діалог, проаналізуйте

Королева

Скинь барви ночі, Гамлете ласкавий,
І дружнім оком глянь на короля.
Доволі вже, повіки опустивши.
Шукать вітця, що обернувся в прах.
Звичайна доля: кожне мре
створіння,
Проходячи у вічність через тління.

Гамлет

Авжеж, звичайна доля.

Королева

Чом же щось
Тобі незвичним в долі цій здалось?

Гамлет

"Здалось"? О ні, чуже мені це слово.
Ні плащ мій, мов чорнило, люба
мати,
Ані врочисті одяги жалоби,
Ні переривчасті й тяжкі зітхання,
Ні повноводі ручаї з очей,
Ні вираз втрати й суму на лиці,-
Всі вияви і всі ознаки горя
Не значать правди, а лише
"здаються".
Бо всі ці речі легко можна вдати.
Над те одіння смутку показне
Щось інше глибше пойняло мене.

Король

Так, Гамлете, природно і похвально
Повинність скорбну батькові віддати.
Однак твій батько теж утратив батька,
А той — свого. Обов'язок синівський
По смерті батька — певний строк лише
Жалобу правити, а не як стій
Затягись у жалях непогамовних.
Це впертість нечестива, бабське горе;
Тут знати неповагу до небес,
Нестале серце, нетерплячий дух,
Невиховану і вузьку уяву.
Що нам судилось, що відоме нам
Як звичайнісінька на світі річ,-
Чи слід нам те з упертості тупої
До серця брати? Гріх це перед небом,
Гріх проти мертвих, гріх проти
природи;
Це проти розуму, що, смерть батьків
Взаконивши з найпершого мерця
До вмерлого сьогодні, провіщає:
"Так має бути". Тож прошу тебе —
Удар об землю лихом тим і нас
За батька май. І хай весь знає світ,
Що ти до трону нашого найближчий;
І ми тебе любитимем не менше,
Ніж рідний батько сина дорогого.
А щодо намірів твоїх вернутись
До Віттенберга знову, до науки,-
Це суперечить нашому бажанню.
Ми просимо тебе лишитись тут,
У Данії, на втіху й радість нам,
Як перший наш вельможа, родич, син.

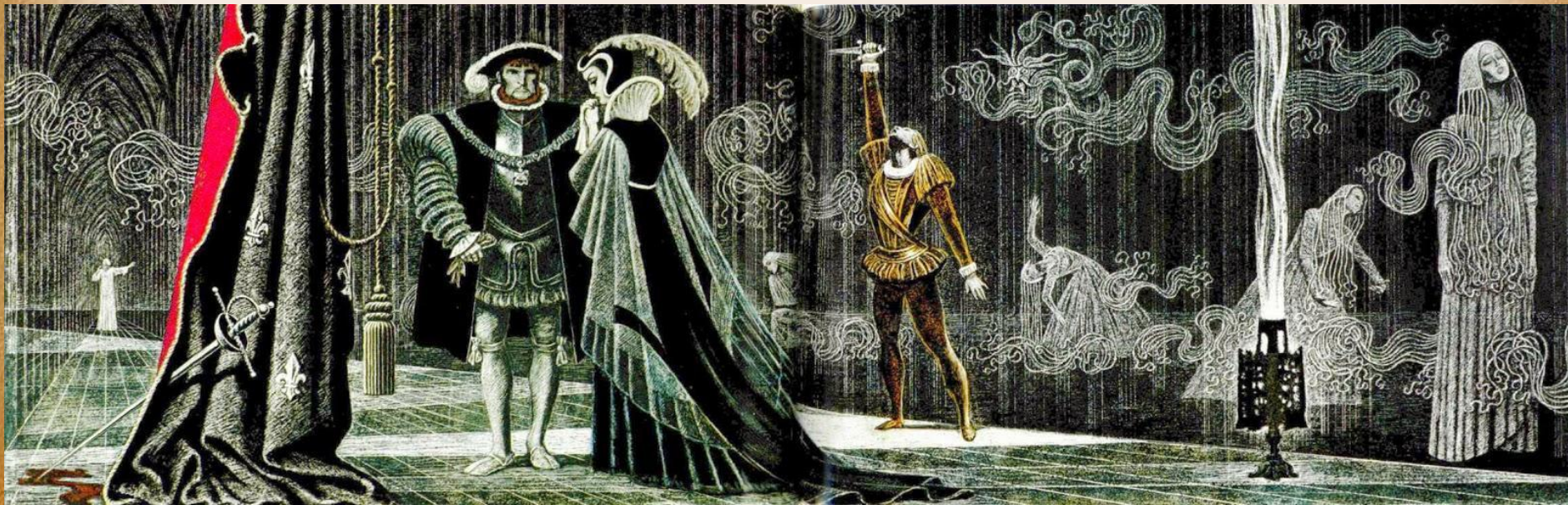
Чи не здаються вам справедливими слова короля Клавдія?

Хто є хто? Заповніть таблицю

Ім'я героя	Хто такий
Лаерт	
Фортинбрас	
Гертруда	
Гамлет	
Полоній	
Клавдій	
Розенкранц	
Гільденстерн	
Офелія	
Горацій	

І дія трагедії в ілюстраціях

Данське королівство. Робота з підручником

Прочитайте статтю підручника (с. 33) “Данське королівство як символ”.

Про що свідчать цитати:

«Марцелл:

В державі датській завелась гнилизна.»

Гамлет: “...можна все всміхатись і всміхатись і бути гадом. В Данії принаймні.» В іншому перекладі: «Можна жити з усмішкою й з усмішкою бути негідником; в усякому разі в Данії»

Гамлет: «Звихнувся час... О доле зла моя! Чому його направить мушу я?»

Чи тільки про Данію йдеться у творі?

Домашнє завдання

1. Прочитати дії II та III трагедії В. Шекспіра «Гамлет».
2. Вивчити напам'ять монолог “Бути чи не бути”, проаналізувати самостійно.